Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Onderzoeksrapport
Bevragingen Verwijzingsportaal Bankgegevens door de FIOD

definitief

Colofon

Titel	Onderzoeksrapport Bevragingen Verwijzingsportaal Bankgegevens door de FIOD
Uitgebracht aan	DG Ondermijning van het ministerie van Justitie en Veiligheid
Datum	18 april 2023
Versie	Definitief
Kenmerk	2023-0000099488

Inlichtingen
Auditdienst Rijk
070-342 7700

Inhoud

Aanleiding opdracht

De Wet verwijzingsportaal bankgegevens is op 10 september 2020 in werking getreden. Met deze wet wordt het voor banken en andere betaaldienstverleners die rekeningen aanbieden met een Nederlands IBAN identificatienummer en banken die kluizen verhuren in Nederland, verplicht om aan te sluiten op het Verwijzingsportaal Bankgegevens (VB).

Het Besluit verwijzingsportaal bankgegevens bevat o.a. nadere regels over de gegevens die via het VB worden ontsloten, de technische eisen waaraan het systeem en de aansluiting daarop moeten voldoen, de partijen die bevoegd zijn om het VB te gebruiken en uit te voeren audits.

Over uit te voeren audits zegt het Besluit verwijzingsportaal bankgegevens het volgende (artikel 5 lid 3 en lid 4):

> 3. Er wordt tweejaarlijks een audit gedaan naar de goede uitvoering van dit besluit, waarbij ten minste de volgende onderwerpen worden behandeld:
> a. de werking van het verwijzingsportaal bankgegevens;
> b. de kwaliteit van de vorderingen, verzoeken en verstrekkingen van gegevens.
>
> 4. In afwijking van het derde lid, wordt de audit de eerste vijf jaar na inwerkingtreding van dit besluit jaarlijks gedaan.

Om invulling te geven aan deze bepaling heeft directoraat-generaal Ondermijning (DGO) van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) aan de Auditdienst Rijk (ADR) gevraagd onderzoek te doen naar het gebruik van het VB door de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD).

Managementsamenvatting

In het besluit Verwijzingsportaal Bankgegevens is bepaald dat jaarlijks een audit moet worden uitgevoerd naar de werking van het Verwijzingsportaal Bankgegevens (VB) en de kwaliteit van vorderingen en verstrekkingen.
Het directoraat-generaal Ondermijning van het ministerie van Justitie en Veiligheid, de eigenaar van het VB, heeft de Auditdienst Rijk (ADR) gevraagd om onderzoek te doen om daarmee invulling te geven aan de bepaling in het besluit. De ADR heeft daarvoor twee onderzoeken uitgewerkt; een onderzoek naar het beheer van het VB door Justid, een onderdeel van het ministerie van JenV, en een onderzoek naar het gebruik van het VB door de FIOD. Dit rapport bevat de uitkomsten van het onderzoek naar het gebruik van het VB door de FIOD.

De getoetste bevragingen zijn in lijn met de afspraken in het gebruikersprotocol

In dit onderzoek zijn op drie locaties in totaal 25 bevragingen getoetst die de FIOD via het VB heeft uitgevoerd. Elke getoetste bevraging is gebaseerd op een vooraf door een (hulp)officier van justitie of een teamleider getekende vordering. De FIOD-medewerkers die de 25 bevragingen hebben uitgevoerd, waren allen opsporingsambtenaar. Gegevens van de vordering en de daarop gebaseerde bevraging sluiten op elkaar aan. Er zijn kleine verschillen die verklaarbaar zijn.
Bevragingen kunnen worden gericht aan alle banken. De onderzochte bevragingen aan alle banken waren alle gemotiveerd.
Bevragingen die de FIOD doet voor de Belastingdienst zijn volgens de werkinstructie uitgevoerd.
Er zijn een paar varianten bij de verwerking van een bevraging in een proces-verbaal. Die varianten passen binnen de afspraken in het gebruikersprotocol.
De bewaartermijn van de gegevens van een bevraging en het vernietigen na de bewaartermijn zijn beschreven en bekend bij geïnterviewden. Het vernietigen is niet onderzocht omdat de bewaartermijn van bevragingen nog niet verstreken is.

Processen voor het verlenen van toegang tot het VB zijn ingericht

De FIOD gebruikt twee mogelijkheden om een bevraging via het VB uit te voeren: via Summ-IT, het systeem dat de FIOD gebruikt voor de verwerking van strafdossiers en onderzoeken, en via het webportaal VB.
Er is een vastgestelde procedure voor het verlenen van toegang tot het VB via Summ-IT en het webportaal. Het proces voor het verlenen van toegang wordt ondersteund door het systeem IMS. Elk toegangsrecht wordt door de verantwoordelijke manager toegekend. De toekenning gebeurt in een aantal overzichtelijke stappen. Toegekende rechten worden in IMS vastgelegd. Elk toegangsrecht is te herleiden tot een persoon.
Het wijzigen en intrekken van toegangsrechten tot het VB via Summ-IT en het webportaal is georganiseerd.
De toegang tot het VB verloopt via de Citrix Basisdienst die wordt beheerd door de Politie. Over het beheer hebben de Politie en de FIOD afspraken gemaakt.

Er is aandacht nodig voor het uitvoeren van controles, de BIO-maatregelen voor het VB en het toezicht op het VB vanuit de Wpg

In het gebruikersprotocol wordt aan opsporingsinstanties gevraagd om elk half jaar steekproefsgewijs controles uit te voeren naar de uitgevoerde bevragingen. Onder andere om na te gaan of bevragers geautoriseerd zijn en de gegevens van bevragingen overeenstemmen met de bijbehorende vordering. Deze controle van bevragingen is nog niet ingericht.
Volgens het beleid van de FIOD en het gebruikersprotocol behoren autorisaties te worden gecontroleerd om vast te stellen dat aangevraagde autorisaties

overeenstemmen met de daadwerkelijk vastgelegde autorisaties. De interne controles op de autorisaties voor toegang tot Summ-IT en het webportaal VB zijn in 2021 en 2022 niet uitgevoerd.
De invoering van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) bij de FIOD is afhankelijk van het Belastingdienst-brede traject dat loopt tot 2025. De FIOD heeft niet in beeld gebracht welke maatregelen uit de BIO expliciet van toepassing zijn voor het VB. Het is op dit moment niet inzichtelijk in hoeverre voor het VB wordt voldaan aan de BIO.
De Wet Politiegegevens (Wpg) is van toepassing voor de bevragingen met het VB. De FIOD heeft aangegeven dat bij het bepalen van het Wpg toezichtsprogramma er tot nu toe niet voor is gekozen om de controle ook te richten op het VB. De FIOD heeft het risico dat de verwerking van persoonsgegevens binnen het VB niet voldoet aan de Wpg als niet hoog ingeschat omdat er waarborgen zijn zoals autorisatie-beleid en werkinstructies. Hierdoor is volgens de FIOD toezicht op dit moment niet nodig.
Gezien de context (nieuwe informatiestromen als gevolg van het gebruik van het VB, een nieuwe relatie verwerkingsverantwoordelijke -verwerker, een externe partij die betrokken is bij het beheer van autorisaties) was een andere afweging voor het VB denkbaar geweest.

Wij zien een aantal mogelijkheden voor verbetering

Uit ons onderzoek is gebleken dat FIOD-medewerkers van de afdeling Functioneel Beheer incidenteel een testbevraging uitvoeren bij een storing. De medewerkers van de afdeling Functioneel Beheer hebben hiervoor toestemming. Zij zijn geen opsporingsambtenaar en volgens het gebruikersprotocol mogen alleen opsporings-ambtenaren een bevraging doen. In het gebruikersprotocol ontbreken afspraken over het uitvoeren van testbevragingen.
De verwerkersafspraak tussen Justid en FIOD is niet geheel actueel. Er wordt verwezen naar oude beveiligingsrichtlijnen en niet alle gegevenselementen die het VB oplevert, zijn in de verwerkersafspraak opgenomen.
De FIOD heeft richtlijnen voor het onderzoeksdossier waarin gegevens van een bevraging worden opgeslagen. Deze richtlijnen zijn niet bekend bij alle door ons geïnterviewde bevragers.
Bij wijzigingen aan Summ-IT moet de koppeling met het VB ongestoord blijven werken. Er zijn geen afspraken over het testen van de koppeling met het VB door de leverancier van Summ-IT na een wijziging.
Bevragers kunnen zelf bepalen of ze Summ-IT of het webportaal VB gebruiken voor het uitvoeren van een bevraging. De FIOD heeft de voorkeur voor bevragingen via Summ-IT. Het vraagt meer sturing om dat te bereiken.
FIOD-medewerkers gebruiken twee mogelijkheden voor opslag van informatie over bevragingen namelijk Summ-IT en een omgeving buiten Summ-IT. Er ontbreken eenduidige regels over welke informatie over bevragingen waar opgeslagen moet/mag worden.

Context

Het Verwijzingsportaal Bankgegevens

Doel van het Verwijzingsportaal Bankgegevens (VB) is het betrouwbaar, snel, veilig, juist, volledig, efficiënt en uniform opvragen van gegevens bij in Nederland gevestigde financiële dienstverleners door bevoegde autoriteten.

Het VB ondersteunt twee typen bevragingen:
1. Opvragen van identificerende gegevens bij financiële dienstverleners;
2. Rekeningnummerverificatie.

Opvragen van identificerende gegevens bij financiële dienstverleners

Voordat de bevraging van een bank of een betaaldienstverlener via het VB mag plaatsvinden, moet de geautoriseerde opsporingsambtenaar (hierna bevrager) beschikken over een vordering die is opgesteld door de (hulp) officier van justitie of teamleider. Een bevraging uitvoeren zonder vordering is niet toegestaan.

Een bevraging via het VB start met het invoeren van gegevens van de vordering, de periode waarover moet worden gezocht en de entiteit (een persoon of een onderneming).
Een bevrager kan de vraag via het VB afhankelijk van de zoekcriteria richten aan één of meerdere banken. Ook is het mogelijk om alle banken te bevragen.

Het VB zet de bevraging door naar de geselecteerde bank(en). Elke geselecteerde bank of betaaldienstverlener geeft geautomatiseerd de gevraagde gegevens uit de eigen klantenadministratie terug aan het VB. Het VB zet de gegevens vervolgens door naar de bevrager. Als de bank of betaaldienstverlener na vergelijking van de gegevens in de bevraging en de klantenadministratie geen gegevens aantreft, wordt deze informatie aan de bevrager teruggegeven.

Het VB bewaart de ontvangen gegevens niet. Wel bewaart het VB metagegevens van uitgevoerde bevragingen die nodig zijn voor audit en logging van het gebruik van het VB. Deze metagegevens worden in het VB vijf jaar bewaard en daarna verwijderd.

Rekeningnummerverificatie

Naast het interactieve deel van het VB voor het opvragen van identificerende gegevens door een bevrager biedt het VB ook de mogelijkheid voor rekeningnummerverificatie. Hiervoor is een systeem van de Belastingdienst gekoppeld aan het VB om te verifiëren of een opgegeven rekening toebehoort aan een specifieke natuurlijk persoon.

Wie mag het VB gebruiken?

In het besluit VB is bepaald dat de volgende bevoegde autoriteiten gebruik mogen maken van het VB voor het opvragen van gegevens:

1. Opsporingsambtenaren die werkzaam zijn bij de Nationale Politie, het openbaar ministerie, de Koninklijke Marechaussee, de Rijksrecherche, de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst, de Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, de directie Opsporing van de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid of de Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de Inspectie Leefomgeving en Transport;
2. De officier van justitie;
3. De Financial Intelligence Unit-Nederland;
4. De Belastingdienst (de inspecteur, de ontvanger en de Belastingdienst/Toeslagen).

Afspraken over het gebruik van het VB zijn vastgelegd in een gebruikersprotocol

DGO van het ministerie van JenV is de eigenaar van het VB. Afspraken over het gebruik van het VB tussen DGO, de opsporingsdiensten, de Politie en het OM zijn vastgelegd in het *gebruikersprotocol GP VB OM Politie en BOD'en concept 1.9 08042022* (hierna gebruikersprotocol).
Het gebruikersprotocol beschrijft de wettelijke kaders die van toepassing zijn, welke eisen worden gesteld aan de bevraging door opsporingsdiensten en OM en de verstrekking door banken, de toegang tot het VB en het toezicht op de werking en het gebruik.
Het gebruikersprotocol is vastgesteld in de stuurgroep VB op 21-4-2022.

De FIOD heeft twee manieren om bevragingen te doen

De FIOD heeft twee manieren ter beschikking om een bevraging uit te voeren:

- Via Summ-IT, het systeem dat de FIOD gebruikt voor de verwerking van strafdossiers en onderzoeken;
- Via het webportaal VB.

In Summ-IT of het webportaal VB worden de gegevens ingevoerd om een bevraging uit te kunnen voeren. Beide voorzieningen zijn aangesloten op de VB Hub die de verbinding met de banken afhandelt.

Het beheer van het VB is belegd bij Justid

Het VB wordt beheerd door Justid, een agentschap van JenV. Justid voert de volgende beheertaken uit:

- Applicatiebeheer – het proces om software en databases te onderhouden en aan te passen aan nieuwe omstandigheden. Hieronder vallen het incidentbeheer, het wijzigingenbeheer en het beheer van toegangsrechten;
- Technisch beheer - het operationeel houden, onderhouden en vernieuwen van de technische infrastructuur (netwerken, apparatuur). Hieronder vallen de monitoring van de infrastructuur en de koppelingen met alle banken, de beveiliging van de infrastructuur en het beheer van alle technische componenten.

Voor wie is dit rapport?

Dit rapport is opgesteld voor de opdrachtgever voor het onderzoek, de plaatsvervangend directeur-generaal van DGO. Met dit rapport wordt DGO in staat gesteld om de Tweede Kamer te informeren over de resultaten van uitgevoerde audits.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 gaan we in op de resultaten van de toets van 25 bevragingen op drie locaties van de FIOD.
Hoofdstuk 2 bevat onze bevindingen over het door FIOD ingerichte beheer van de toegang tot het VB.
Bevindingen waarvoor aandacht van de FIOD nodig is, behandelen we in hoofdstuk 3.
We sluiten de weergave van bevindingen af met hoofdstuk 4 waarin we verbeter-mogelijkheden weergeven die wij zien bij het gebruik van het VB door de FIOD.

Tenslotte volgt in hoofdstuk 5 een toelichting op het door ons uitgevoerde onderzoek.

In de bijlage is de reactie van de FIOD op het rapport opgenomen.

1 De getoetste bevragingen zijn in lijn met de afspraken in het gebruikersprotocol

1.1 Elke getoetste bevraging is gebaseerd op een vordering

In dit onderzoek zijn op drie locaties in totaal 25 bevragingen getoetst die de FIOD via het VB heeft uitgevoerd. Deze zijn geselecteerd uit 1047 bevragingen die de FIOD in de onderzoeksperiode 1-1-2021 – 1-10-2022 heeft uitgevoerd.
Bij elke getoetste bevraging is er in het dossier een vordering aanwezig op basis waarvan de bevraging is uitgevoerd. Voor elke getoetste bevraging is de datum waarop de bevraging is uitgevoerd, in lijn met de datum van de vordering. D.w.z. dat datum van de vordering ligt voor of op de datum van de bevraging.
Alle onderzochte vorderingen zijn ondertekend. De functie van de ondertekenaar varieert. Achttien vorderingen zijn ondertekend door een hulpofficier van justitie[1] (hOvJ), vier vorderingen zijn ondertekend door een officier van justitie (OvJ) en drie vorderingen zijn ondertekend door een teamleider.
De teamleider heeft vorderingen ondertekend bij bevragen die de FIOD uitvoert voor Bureau Economische Handhaving van Belastingdienst Grote Ondernemingen Amsterdam (GO/BEH).
Meestal is ondertekend met naam en handtekening, in vier gevallen is alleen met de naam ondertekend en ontbreekt de handtekening.
Daarbij wordt verwezen naar twee afspraken:

- de afspraak dat alleen de vordering die naar het OM gaat wordt ondertekend;
- afspraken tijdens de Corona-periode.

Volgens de FIOD is ondertekening van de vordering met handtekening geen voorwaarde voor het uitvoeren van een bevraging. Er kan een digitale versie van de vordering zonder handtekening in het dossier zitten. De afspraak binnen de FIOD is dat de papieren versie van de vordering die naar het OM gaat, ondertekend wordt. Het gebruikersprotocol is hier niet duidelijk in. Daarin is opgenomen dat de bevrager verklaart dat de vordering is ondertekend. Of dit met naam of naam plus hand-tekening moet, is niet bepaald.

Bij het uitvoeren van een bevraging via Summ-IT blijft de vorm van de ondertekening buiten beschouwing. Daar zet de bevrager een “vinkje” waarmee wordt verklaard dat de vordering akkoord is bevonden.

De getoetste bevragingen zijn gedaan op basis van grondslagen die genoemd worden in het gebruikersprotocol:

- 126nc (opsporing) – 21 bevragingen;
- 126nd (opsporing) - 2 bevragingen;
- 126a (strafrechtelijk financieel onderzoek) – 2 bevragingen.

1.2 De bevragers zijn opsporingsambtenaar, de hulpofficieren van justitie zijn bevoegd

De FIOD gebruikt het systeem IMS voor het beheer van rollen en autorisaties. In IMS hebben wij vastgesteld welke rollen toegang geven tot het webportaal VB en Summ-IT en hoe deze rollen gekoppeld kunnen worden aan een persoon.

[1] De hulpofficier van justitie is een opsporingsambtenaar met enkele extra bevoegdheden ten opzichte van de algemeen opsporingsambtenaar. Een aantal bevoegdheden van de officier van justitie zijn overgeheveld naar de hulpofficier van justitie om in de praktijk slagvaardig te kunnen werken. De hulpofficier wordt door de minister van JenV aangewezen.

We hebben de rollen gecontroleerd van de negen opsporingsambtenaren die de door ons getoetste bevragingen hebben uitgevoerd. Deze negen opsporingsambtenaren hebben in IMS een rol FIOD Opsporing (SR70002) of FIOD Infodesk Centraal (SR70016) en hebben daarmee autorisatie voor Summ-IT en webportaal VB.
De negen opsporingsambtenaren die de door ons getoetste bevragingen hebben gedaan, hadden een aanstelling als opsporingsambtenaar op de datum waarop ze een bevraging van het VB hebben gedaan.

Bij alle door een hOvJ of teamleider ondertekende vorderingen hebben wij vastgesteld dat zij bevoegd waren op de datum van ondertekening. Bij de vorderingen die zijn ondertekend door een OvJ is de bevoegdheid niet nagegaan.

1.3 Gegevens van vordering en bevraging sluiten op elkaar aan, verschillen zijn verklaarbaar

Gegevens in de vordering (grondslag, naam hOvJ of OvJ, gegevens van de entiteit) zijn vergeleken met de gegevens in het resultaat van een bevraging dat door het VB in de vorm van een pdf-document wordt opgeleverd.

Gegevens in de vordering en het resultaat van de bevraging komen bij achttien getoetste bevragingen overeen. Daarbij zijn om de bevraging in te perken bij zes bevragingen additionele gegevens gebruikt:
- een periode van-t/m;
- aanvullende gegevens van personen;
- een vordering “alle banken” is omgezet naar drie banken;
- een vordering “alle banken” is omgezet naar één bank.

De FIOD geeft aan dat de opsporingsambtenaar gegevens mag toevoegen op basis waarvan de feitelijke bevraging beperkter is dan in de vordering aangegeven is.

Gegevens in de vordering en het resultaat van de bevraging verschillen van elkaar bij zes bevragingen. De verschillen hebben betrekking op de geselecteerde hOvJ of OvJ.

Bij één bevraging is geen resultaat van de bevraging opgenomen in het dossier. Als reden is aangegeven dat gegevens ouder dan vijf jaar werden opgevraagd waarna het VB geen resultaat opleverde. Er is bij deze bevraging wel een toelichting in het proces-verbaal opgenomen.

Geselecteerde hOvJ wijkt af

Bij het uitvoeren van een bevraging kan een hOvJ gekozen worden uit een keuzelijst die het systeem aanbiedt. Daarbij komt het voor dat de hOvJ die de vordering doet, niet gekozen kan worden in Summ-IT omdat de hOvJ nog niet in de keuzelijst is opgenomen. Bevragers kiezen dan een andere hOvJ dan de hOvJ die de vordering heeft ondertekend Dit zagen wij in vijf bevragingen bij twee hOvJ-en.
Het is binnen de FIOD bekend dat bevragers in het VB soms een andere hOvJ kiezen dan de hOvJ die de vordering heeft ondertekend. De verklaring is dat de administratie achterloopt. Hier zijn geen formele afspraken over. Het is volgens de FIOD niet in lijn met de gewenste werkwijze maar wordt door de FIOD niet als fout opgevat.

Geselecteerde OvJ wijkt af

Bij één vordering zagen wij dat er een ondertekenend OvJ en een behandelend OvJ is aangegeven. De naam van de behandelend OvJ is in de in bevraging opgenomen waardoor de bevraging op dat punt afwijkt van de vordering.

1.4 Bevragingen aan alle banken zijn gemotiveerd

In het onderzoek zijn elf bevragingen getoetst die zijn gericht aan alle banken. De elf bevragingen aan “alle banken” zijn gebaseerd op een vordering waarin is aangegeven dat de vordering aan “alle banken” wordt gedaan.

Bij alle elf bevragingen is de keuze “alle banken” gemotiveerd. De motivatie is in de vordering opgenomen (6x), in het onderzoeksdossier in Summ-IT (2x) of in beide (3x).

1.5 Bevragingen die de FIOD doet voor GO/BEH zijn volgens de werkinstructie uitgevoerd

In het onderzoek zijn drie bevragingen getoetst die de FIOD heeft gedaan voor GO/BEH.
Uit de toets blijkt dat de drie bevragingen zijn gedaan conform de *Werkinstructie Vorderen identificerende gegevens door FIOD Infodesk via het VB voor GO/BEH, Douane (incl. OLAF) en Belastingdienst*

1.6 Er zijn varianten bij de verwerking van een bevraging in een proces-verbaal

Wij zijn nagegaan hoe de resultaten van een bevraging verder worden verwerkt. Bij 3 van de 25 bevragingen is van de vordering en de door het VB opgeleverde gegevens een afzonderlijk proces-verbaal opgesteld. Bij 22 bevragingen is er geen afzonderlijk proces-verbaal opgesteld.

Drie bevragers hebben aangegeven dat er een afspraak is binnen de FIOD dat er van een bevraging van het VB voor grondslag 126nc geen afzonderlijk proces-verbaal hoeft te worden gemaakt. Zij geven aan dat de vordering en het resultaat van de bevraging voldoende zijn. Bij navraag blijkt dat daarover geen afspraak is binnen de FIOD. De vordering en bevraging kunnen in een afzonderlijk proces-verbaal worden vastgelegd maar ook opgenomen worden in een overkoepelend proces-verbaal.
Bevragers die wel een apart proces-verbaal van de bevraging maken, hebben aangegeven dat dit dan binnen het team afgesproken is.

Bij de bevragingen die zijn gedaan voor GO/BEH is aangegeven dat de Belastingdienst het proces-verbaal opstelt. FIOD levert daarvoor de resultaten van de bevraging terug.

Bij 8 bevragingen hebben we vastgesteld dat het resultaat van de bevraging opgenomen is in een overkoepelend proces-verbaal (uitvoeringsverbaal, overzichts proces-verbaal)
Wij hebben niet bij elke bevraging het overkoepelend proces-verbaal gezien. In ons onderzoek zijn ook recente bevragingen in lopende onderzoeken getoetst waarbij nog geen overkoepelend proces-verbaal aanwezig is.

We zien een paar kleine fouten in processen-verbaal:
- In één proces-verbaal ontbreekt de datum bevraging;
- In één proces-verbaal ontbreken de datum bevraging en de naam van de vorderend opsporingsambtenaar;
- In één overkoepelend proces-verbaal ontbreekt de datum bevraging.

1.7 Bewaartermijn en vernietigen zijn beschreven, de werkwijze is bekend bij geïnterviewden

De bewaartermijn van gegevens in onderzoeken (waaronder bevragingen van het VB) is bepaald om te waarborgen dat gegevens overeenkomstig de termijnen van de Wet Politiegegevens (Wpg) worden bewaard en uiteindelijk vernietigd.

Gegevens van afgedane onderzoeken waarover definitief uitspraak is gedaan, worden voor een periode van maximaal 5 jaar bewaard en daarna vernietigd.
De procedure die bij vernietigen wordt gevolgd, is beschreven. De door ons geïnterviewden bevragers kennen de afspraken over bewaartermijn en vernietigen.

Omdat de bewaartermijn van bevragingen nog niet is verstreken hebben we niet na kunnen gaan of de beschreven procedure gevolgd wordt.

2 Processen voor het verlenen van toegang tot het VB zijn ingericht

2.1 Er is een vastgestelde procedure voor verlenen van toegang; systeem IMS ondersteunt het proces

Er is een door het profielenoverleg FIOD[2] vastgestelde procedure voor verlenen van toegang. Deze beschrijft o.a.:

- Wie gemandateerd is om toegang te verlenen;
- De wijze waarop de aanvraag en toekenning verloopt, incl. goedkeuring;
- Welke medewerkers/ functies toegang kunnen krijgen tot het VB;
- Wie de uitgegeven toegangsrechten beheert;
- De afspraken met de organisatie die de toegang tot het VB beheert;
- De periodieke controle.

De FIOD beheert autorisaties met het systeem IMS. In dat systeem kunnen rollen worden toegekend aan medewerkers. De FIOD houdt m.b.v. IMS een overzicht bij van toegangsrechten voor het bevragen van het VB en wie de rol van medewerker informatiedesk en/of opsporingsambtenaar heeft.
FIOD geeft aan dat het profielenoverleg minimaal 2 keer per jaar beoordeelt welke autorisaties bij welke rol horen.

2.2 Elk toegangsrecht wordt door de verantwoordelijke toegekend. De toekenning gebeurt in overzichtelijke stappen. Toegekende rechten worden vastgelegd

Elk toegangsrecht voor het VB is door de verantwoordelijke bij de organisatie toegewezen doordat elke aanvraag voor een autorisatie wordt gedaan in IMS door de teamleider.

Aanvragen voor toegang tot Summ-IT en aanvragen voor toegang tot het webportaal VB doorlopen hetzelfde traject:

- Aanvraag indienen in IMS;
- Indien nodig een check in het mandaatregister (SAP);
- Vanuit IMS gaat de aanvraag naar Functioneel Beheer Interceptie (FBI);
- FBI zet de aanvraag door naar de Politie om de autorisatie toe te kennen in de Citrix Basisdienst (CBD).

Voor het webportaal VB is daarmee de toegang geregeld. Voor benadering van het VB via Summ-IT is er een extra stap: De teamleider/projectleider verleent aan een opsporingsambtenaar toegang tot een specifiek dossier in Summ-IT. Vanuit dat dossier kan het VB benaderd worden.

De FIOD geeft aan dat teamleiders/projectleiders zorgen voor intrekking van toegang tot de afzonderlijke onderzoeksdossiers in Summ-IT. Dat proces hebben wij niet onderzocht.

2.3 Het wijzigen en intrekken van toegangsrechten is georganiseerd

Er zijn processen ingericht voor het aanpassen van toegangsrechten bij verandering van de functie van een medewerker en het intrekken van toegangsrechten bij vertrek van een medewerker.

[2] Het profielenoverleg besluit namens het MT van de FIOD over de procedure voor het verlenen van toegang en welke toegangsrechten verleend mogen worden aan welke medewerker van de FIOD.

Aanpassen van toegangsrechten doorloopt de volgende stappen:
- Signaalformulier van de HR-adviseur;
- Aanpassen in IMS;
- Aanpassing gaat naar FBI;
- FBI stemt af met de Politie (voor aanpassing in de CBD).

Het intrekken van toegangsrechten doorloopt de volgende stappen:
- Intrekken van toegangsrechten in IMS door de teamleider;
- Aanpassing gaat naar FBI;
- FBI maakt de toegang in Summ-IT inactief;
- FBI stemt af met de Politie (voor aanpassing in de CBD).

Aangeleverde informatie uit IMS en Summ-IT laat zien dat een toegangsrecht voor het VB in IMS wordt aangepast bij functiewijziging van de opsporingsambtenaar en wordt ingetrokken bij vertrek uit de organisatie. Dat is conform het gebruikers-protocol.

2.4 Elk account is te herleiden tot een persoon

Accounts zijn in principe gekoppeld aan een persoon. Er zijn voorzieningen voor gebruik van anonieme (fictieve) accounts als dit in een onderzoek nodig is. De teamleider bij de FIOD is de enige die de link kan leggen tussen anonieme accounts en de bijbehorende persoon.

We hebben de accounts van een aantal rollen waargenomen in IMS. Daarbij hebben we vastgesteld dat accounts alleen gekoppeld zijn aan persoonsnamen.

2.5 De toegang tot het VB verloopt via de Citrix Basisdienst van de Politie. Over het beheer zijn afspraken gemaakt

Toegang tot het webportaal VB en Summ-IT verloopt via de volgende stappen:
1. Digitale werkplek Belastingdienst
2. Virtuele desktop VDI
3. CBD – Dit bevat een menu:
    a. Summ-IT;
    b. Politieapplicaties;
    c. Webportaal VB.

De FIOD maakt gebruik van de CBD die toegang geeft tot Summ-IT en het webportaal VB. De CBD is een generiek portaal van de Politie. De FIOD en de Politie hebben afspraken over gebruik van de CBD. De afspraken gaan in op de volgende aspecten van toegang:
- Wie gemandateerd is om toegang te verlenen;
- De wijze waarop de aanvraag voor toegang, de toekenning en het intrekken verloopt;
- Het gebruik van fictieve accounts;
- Informatie die de Politie op kan leveren voor periodieke controle.

Daarnaast zijn er afspraken over de verbinding met de Federatieve Service (een gemeenschappelijke digitale toegangsdienst van JenV waar webportalen gebruik van kunnen maken).
De Politie gaat ervan uit dat de FIOD zelf aanvullende afspraken maakt met Justid over het webportaal VB en de Federatieve Service

Het VB heeft geen eigen voorziening om vast te stellen of een gebruiker is wie hij beweert te zijn. Voor het webportaal VB wordt daarvoor gebruik gemaakt van de Federatieve Service. Bij toegang tot het VB via Summ-IT is de authenticatie één op één gekoppeld aan de authenticatie voor Summ-IT.
Beide manieren om vast te stellen of een gebruiker is wie hij beweert te zijn, zijn conform het gebruikersprotocol.

3 Er is aandacht nodig voor het uitvoeren van controles, de BIO-maatregelen voor het VB en het toezicht op het VB vanuit de Wpg

3.1 De periodieke controle van bevragingen volgens het gebruikersprotocol is nog niet ingericht

In het gebruikersprotocol wordt aan opsporingsinstanties gevraagd om elk half jaar steekproefsgewijs de volgende controles uit te voeren:

- Zijn de bevragingen gedaan door geautoriseerde bevragers?
- Zijn de vermelde teamleiders en (hulp)officieren van justitie geautoriseerd voor die rol?
- Voldoen de bevragers aan de eisen die in het kader van het VB zijn gesteld?
- Zijn gegevens van bevragingen in overeenstemming met bijbehorende vordering of verzoek?
- Voldoen de bevragingen aan de wettelijke vereisten?

Deze controle is door de FIOD nog niet ingericht.

3.2 Interne controles van verstrekte autorisaties voor het VB zijn in 2021 en 2022 niet uitgevoerd

Er zijn heldere eisen aan het controleren van autorisaties

De *Procedure autorisaties voor de verwerking van gegevens in systemen* van de FIOD beschrijft een controle waarmee wordt vastgesteld of de door teamleiders aangevraagde autorisaties voor medewerkers overeenstemmen met de in de systemen daadwerkelijk voor de medewerkers vastgelegde toegangsrechten (Soll-Ist vergelijking). In de procedure is voor deze controle geen frequentie aangegeven. Volgens het gebruikersprotocol behoren uitgegeven toegangsrechten in ieder geval eenmaal per jaar te worden getoetst.

Autorisaties voor het webportaal VB worden niet gecontroleerd

Wij hebben controleplannen van 2021 en 2022 en verslagen van door FIOD Audit & Controle - team Bedrijfsvoering uitgevoerde controles van accounts en rechten ingezien en besproken. Hieruit blijkt dat de autorisaties voor het webportaal VB niet periodiek getoetst worden. Dit is in interviews bevestigd.

De controle van autorisaties voor Summ-IT is beschreven. Deze controle is in 2021 en 2022 niet uitgevoerd

Er is een controle van autorisaties voor Summ-IT beschreven[3] die geheel in lijn is met de *Procedure autorisaties voor de verwerking van gegevens in systemen*. In deze controle wordt vastgesteld of de door teamleiders aangevraagde autorisaties voor medewerkers overeenstemmen met de in Summ-IT daadwerkelijk vastgelegde toegangsrechten.
Deze controle is in 2021 en 2022 niet uitgevoerd. Hierdoor heeft de FIOD geen actueel beeld of het proces van verstrekken, wijzigen en intrekken van autorisaties voor Summ-IT (en daarmee de toegang tot het VB via Summ-IT) helemaal functioneert.

FIOD geeft de volgende toelichting: In 2021 is een interne audit uitgevoerd naar de wijze waarop autorisatie-aanvragen en intrekkingen van autorisaties door de betrokken afdeling van de FIOD (cluster I&A) worden vastgelegd, gedocumenteerd

[3] Controle VIC-WPG-12a - WPG autorisaties Summ-IT

en gearchiveerd. Uit deze interne audit zijn verbeteracties voortgekomen voor het cluster I&A. Deze verbeteracties lopen nog. Dat is de reden dat de controle VIC-WPG-12a, die ook bij cluster I&A plaatsvindt, in 2021 en 2022 niet is uitgevoerd.

De FIOD maakt voor de opslag van gegevens over bevragingen gebruik van samenwerkingsgebieden[4] naast Summ-IT. In hoeverre autorisaties van samenwerkingsgebieden periodiek worden gecontroleerd, valt buiten de scope van ons onderzoek.

3.3 Het is niet inzichtelijk in hoeverre voor het VB wordt voldaan aan de BIO

Het toezicht op het voldoen aan de BIO is belegd bij de beveiligingsautoriteit (BVA) van JenV en de BVA van het Ministerie van Financiën (MinFin):

- Toezicht op het VB valt onder de BVA van JenV;
- Toezicht op het toegangspad naar het VB valt onder de BVA van MinFin en loopt via de Chief Information Security Officer van de Belastingdienst.

FIOD geeft aan dat de BVA van Minfin dit toezicht o.a. invult door het toetsen van de fysieke veiligheid, het proces voor verlenen van toegang (IMS) en het screenen van medewerkers.

FIOD heeft niet expliciet BIO-maatregelen van toepassing verklaard vanwege gebruik van het VB. Vanuit de FIOD is aangegeven dat in elk geval de BIO-maatregelen rondom toegang van toepassing zijn.

Over de invoering van de BIO meldt de FIOD dat de Belastingdienst in 2021 heeft besloten om Belastingdienst-breed te gaan voldoen aan alle relevante BIO-maatregelen. Het Belastingdienst-brede implementatieprogramma is in januari 2022 gestart met de verwachting dat in 2025 aan de BIO wordt voldaan. De FIOD is bij dit traject niet leidend en voor de realisatie afhankelijk van anderen waaronder het Belastingdienst-brede programma.

FIOD is op dit moment niet in staat om op grond van reguliere monitoring inzichtelijk te maken op welke wijze voor het VB wordt voldaan aan de normen die zijn opgenomen in de BIO. Dat is niet in overeenstemming met het gebruikersprotocol.

3.4 Het Wpg toezichtsprogramma binnen de FIOD is nog niet gericht op het VB

Volgens de FIOD is de Wet Politiegegevens (Wpg) van toepassing voor de bevragingen met het VB. Met de invoering van het VB is een relatie Verwerker – Verwerkingsverantwoordelijke ontstaan tussen Justid en FIOD.

De Wet Politiegegevens (Wpg) is van toepassing voor de bevragingen met het VB. De FIOD heeft aangegeven dat bij het bepalen van het Wpg toezichtsprogramma er tot nu toe niet voor is gekozen om de controle ook te richten op het VB. De FIOD heeft het risico dat de verwerking van persoonsgegevens binnen het VB niet voldoet aan de Wpg als niet hoog ingeschat omdat er waarborgen zijn zoals autorisatiebeleid en werkinstructies. Hierdoor is volgens de FIOD toezicht op dit moment niet nodig.

Gezien onderstaande context was een andere afweging denkbaar geweest:

- Het in gebruik nemen van het VB heeft geleid tot nieuwe informatiestromen;
- Er is een nieuwe relatie verwerker – verwerkingsverantwoordelijke (Justid-FIOD) ontstaan;
- Er is een externe partij (Politie) betrokken bij het toekennen en intrekken van autorisaties voor het VB.

[4] Een samenwerkingsgebied is een map op de Q-schijf waarop bestanden geplaatst kunnen worden. Deze bestanden kunnen dan met collega's gedeeld worden en er kan samen in deze bestanden worden gewerkt. Een FIOD-medewerker heeft alleen toegang tot een samenwerkingsgebied waarvoor hij/zij is geautoriseerd.

Wij hebben vastgesteld dat er voor de toegang tot het VB via Summ-IT wel toezicht mogelijk is op het voldoen aan de Wpg. Dit leiden wij af uit controles die in 2021 en 2022 zijn uitgevoerd door de afdeling Audit & Controle, team Bedrijfsvoering. De exacte scope en uitvoering van door de afdeling Audit & Controle uitgevoerde controles hebben we niet onderzocht. Uit de rapportages die we hebben ingezien leiden wij af dat o.a. is gecontroleerd of toegangsrechten alleen worden verstrekt aan personen die zijn geautoriseerd. In één van de uitgebrachte rapporten lezen wij dat toegekende autorisaties goed geregeld zijn en voldoen aan de eisen.

Het webportaal VB en samenwerkingsgebieden zijn geen onderdeel van het Wpg toezichtsprogramma. Het webportaal VB is geen onderdeel van het Wpg toezichtsprogramma van de FIOD omdat het geen deel uitmaakt van de risico-afweging om te komen tot een auditjaarplan. De FIOD heeft niet aangegeven wat de reden is dat samenwerkingsgebieden geen onderdeel uitmaken van het Wpg toezichtsprogramma.

4 Wij zien een aantal mogelijkheden voor verbetering

4.1 Medewerkers die geen opsporingsambtenaar zijn, doen incidenteel een bevraging om een storing af te kunnen handelen. Afspraken hierover ontbreken

Medewerkers van FBI voeren incidenteel een bevraging uit om een storing bij gebruik van het VB af te kunnen handelen. Er is binnen de FIOD toestemming dat medewerkers van FBI dat doen. De medewerkers van FBI zijn geen opsporingsambtenaar.
De FIOD geeft aan dat in het onderzoeksdossier wordt vastgelegd dat sprake is van een testbevraging en dat het resultaat van de bevraging wordt verwijderd.

De door ons geïnterviewde medewerker van FBI geeft aan circa 10 bevragingen te hebben gedaan sinds het in gebruik nemen van het VB. Wij zijn niet nagegaan hoe vaak dit in totaal gedaan is door alle FBI-medewerkers.

Het uitvoeren van bevragingen door iemand die geen opsporingsambtenaar is, is niet conform het gebruikersprotocol. In het gebruikersprotocol ontbreken afspraken over:

- Wie mag testbevragingen doen voor het oplossen van storingen;
- De herkenbaarheid van testbevragingen;
- Wat een organisatie die testbevragingen uitvoert, daarover vastlegt.

4.2 De verwerkersafspraak tussen Justid en FIOD is niet actueel

Er is een door directeur FIOD en directeur Justid ondertekende verwerkersafspraak VB. Het is onduidelijk wanneer deze verwerkersafspraak ingegaan is.

De verwerkersafspraak verwijst naar de Baseline Informatiebeveiliging Rijk (BIR) uit 2017. In dat opzicht is de verwerkersafspraak niet actueel. De BIR is in 2019 vervangen door de BIO.

Wij hebben de actualiteit van de verwerkersafspraak onderzocht door resultaten van bevragingen te vergelijken met de gegevenselementen in *Bijlage 1 Verwerking van Politiegegevenselementen* van de verwerkersafspraak. Twee gegevenselementen die kunnen worden opgeleverd in een bevraging (Voornaam, BSN) ontbreken in de bijlage van de verwerkersafspraak.

In het *Onderzoeksrapport Audit Wet Politiegegevens FIOD* dat is opgesteld n.a.v. een onderzoek door de ADR over de periode 2016-2019, wordt de aanbeveling gedaan om zorg te dragen voor een procedure voor het vastleggen en actueel houden van de verwerkersafspraken.

Er is geen toezicht op het actueel houden van de verwerkersafspraak voor het VB. Naar aanleiding van het onderzoek door de ADR is wel een procedure opgesteld voor het beheer en controle op verwerkersafspraken. Deze procedure is nog concept. Aangegeven wordt dat de organisatie bezig is met de verdeling van verantwoordelijkheden en de inrichting.

4.3 De FIOD heeft richtlijnen voor het dossier, de richtlijnen zijn niet breed bekend

In het recherchehandboek op het intranet van de FIOD zijn de pagina's 'Vorderen gegevens bij financiële instellingen' en 'Handleiding dossiervorming FIOD'

beschikbaar. De structuur van dossiers wordt in de 'Handleiding dossiervorming FIOD' beschreven.

De inhoud van een dossier hangt af van het soort onderzoek. Er is geen voorgeschreven lijst met wat er in een onderzoeksdossier opgenomen moet zijn.

Ons valt op dat de instructies niet ingaan op controles bij het afsluiten van een dossier waarbij ook een gebruikt samenwerkingsgebied wordt meegenomen.

De door ons geïnterviewde bevragers van het VB geven het volgende weer over dossierinstructies:

- Twee bevragers geven aan dat er geen instructies zijn;
- Vier bevragers weten niet of er instructies zijn;
- Drie bevragers geven aan dat er instructies zijn waarbij opvalt dat alle drie een andere instructie noemen.

4.4 Er ontbreken afspraken over testen van de koppeling met het VB bij wijziging van Summ-IT

FBI geeft aan de werking van het VB te testen na een wijziging van Summ-IT. De test bestaat uit het starten van het VB waarna het VB informatie teruggeeft waarmee een bevraging samengesteld kan worden. Er wordt geen daadwerkelijke bevraging uitgevoerd. Dat is in onze ogen een logische inperking van de test.

De FIOD heeft een overeenkomst met de Politie IV-organisatie over de dienstverlening. In de overeenkomst zijn ook afspraken opgenomen over Summ-IT. Die afspraken gaan niet in op het testen van de koppeling Summ-IT - VB door de leverancier van Summ-IT nadat deze een wijziging van Summ-IT heeft uitgevoerd. Door deze verplichting op te nemen in het contract met de leverancier van Summ-IT kan voorkomen worden dat de FIOD er op een onverwacht moment mee geconfronteerd worden dat de koppeling Summ-IT - VB niet meer volledig functioneert.

4.5 De keuze voor Summ-IT of webportaal VB is vrij maar bevragingen via Summ-IT hebben de voorkeur. FIOD kan daar meer op sturen.

Wij zijn bij de 25 getoetste bevragingen nagegaan of de bevraging via Summ-IT of via het webportaal VB is uitgevoerd:

- Aantal bevragingen via Summ-IT - 12x;
- Aantal bevragingen via het webportaal VB - 13x.

We zijn niet nagegaan of deze verdeling representatief is voor alle bevragingen die door de FIOD zijn gedaan.

Ons valt op dat de FIOD weinig stuurt op het gebruik van Summ-IT of webportaal VB. Aangegeven wordt dat er een nadrukkelijke voorkeur is voor gebruik van Summ-IT. Daarbij wordt opgemerkt dat bevragers zelf kunnen bepalen of ze Summ-IT kiezen of het webportaal VB. Ze worden er niet op aangesproken als ze het webportaal VB kiezen.

Wij hebben de voor- en nadelen van beide opties niet in detail in kaart gebracht. Onze indruk is dat de keuze om alle bevragingen via Summ-IT te doen, kan leiden tot meer uniformiteit van

- de vorderingen;
- de vastlegging van aanvullende informatie bij een bevraging (in journaal-regels in Summ-IT);
- de opslag van gegevens.

De FIOD kan de voordelen van het gebruik van Summ-IT t.o.v. het webportaal VB in kaart brengen en communiceren in de organisatie. Op dat moment kan er actiever gestuurd worden op het gebruik van het VB vanuit Summ-IT.

4.6 Eenduidige regels over opslag van informatie over bevragingen ontbreken

We hebben de negen bevragers gevraagd of ze gebruik maken van opslag naast Summ-IT. Zes bevragers geven aan naast Summ-IT een samenwerkingsgebied te gebruiken, één bevrager geeft aan de persoonlijke schijf te gebruiken.

Twee bevragers geven aan dat er afspraken zijn over welke informatie waar wordt bewaard. Daarbij wordt aangegeven dat het samenwerkingsgebied als het ware een back-up is van wat in Summ-IT staat en gebruikt kan worden als Summ-IT niet beschikbaar is.

Bij de 25 getoetste bevragingen zijn we nagegaan waar de vordering is opgeslagen en waar de informatie is opgeslagen die wordt opgeleverd door het VB na het uitvoeren van een bevraging.
De vordering is meestal in Summ-IT opgeslagen (21 bevragingen), bij de drie bevragingen die de FIOD heeft uitgevoerd voor GO/BEH staat de vordering in Outlook. Dat is conform de werkafspraken. Eén vordering is alleen opgeslagen in het samenwerkingsgebied en niet in Summ-IT.
Het resultaat van de bevraging is ook meestal in Summ-IT opgeslagen (vijftien bevragingen); vijf keer in zowel Summ-IT als een samenwerkingsgebied en één keer in Summ-IT en op de persoonlijke schijf.
Bij de drie bevragingen die de FIOD heeft uitgevoerd voor GO/BEH staat het resultaat van de bevraging in Outlook. Dat is conform de werkafspraken.
Bij één bevraging is er geen resultaat opgeslagen.

Gebruik van een persoonlijke schijf is niet toegestaan. Het gebruik van een samenwerkingsgebied is toegestaan. De teamleider bepaalt of deze wordt gebruikt.

Ons valt op dat er geen regels zijn over:
- Welke informatie moet in Summ-IT opgeslagen worden;
- Welke informatie mag in een samenwerkingsgebied opgeslagen worden.

5 Verantwoording onderzoek

5.1 Werkzaamheden en afbakening

Werkzaamheden
De opdrachtbevestiging voor het onderzoek verwijzingsportaal bankgegevens (d.d. 5 oktober 2022; kenmerk 2022-0000244988) is op 12 oktober 2022 goedgekeurd door de plv. DG Ondermijning drs. M.C. van Tuyll.

De opdracht bestaat uit twee deelonderzoeken, een deelonderzoek bij Justid en een deelonderzoek bij de FIOD. Dit rapport focust zich op de FIOD en geeft antwoord op de onderzoeksvraag *Welke bevindingen heeft de ADR over de bevraging van het VB bij de FIOD?*

Het deelonderzoek FIOD bestond uit de volgende onderdelen:

1. Het toetsen van een aantal aspecten van het gebruik van het VB door de FIOD.

   Bij de FIOD in Utrecht is onderzoek gedaan naar het beheer van de toegang tot het VB, privacy, informatiebeveiliging, toezicht op het gebruik van het VB, dossiervorming en bewaren en schonen. Hiervoor is een documentanalyse uitgevoerd, er zijn interviews gehouden met FIOD-medewerkers en er zijn waarnemingen gedaan. De waarnemingen hadden betrekking op de systemen waarmee autorisaties worden beheerst, de toegang tot het webportaal VB en de toegang tot het VB via Summ-IT.

   De bevindingen zijn teruggelegd bij de betrokken FIOD-medewerkers.

2. Het toetsen van 25 bevragingen die door de FIOD zijn uitgevoerd met het VB

   Met behulp van een overzicht van alle bevragingen die door de FIOD zijn uitgevoerd in de onderzoeksperiode 1-1-2021 – 1-10-2022 zijn 25 bevragingen geselecteerd die zijn uitgevoerd door FIOD-medewerkers in Zwolle, Amsterdam en Utrecht.

   Bij de selectie is rekening gehouden met een verdeling van bevragingen over de periode van onderzoek, verschillende grondslagen en zowel bevragingen aan alle banken als bevragingen aan één of enkele banken.

   Per bevraging is getoetst:

   - Zijn de bevrager en hOvJ geautoriseerd;
   - Is er een vordering die voldoet aan de eisen;
   - Is de bevraging van het VB uitgevoerd in lijn met de vordering;
   - Voldoet de vastlegging (proces-verbaal, dossier) aan de eisen.

   Drie bevragingen die de FIOD heeft uitgevoerd voor GO/BEH maakten deel uit van de 25 onderzochte bevragingen. Voor deze drie bevragingen is aanvullend getoetst of ze volgens de afgesproken procedure afgehandeld zijn.

   De vragen die de ADR had na het toetsen van de 25 bevragingen, zijn afgestemd.

3. Interview met negen bevragers en FBI

   De 25 onderzochte bevragingen zijn uitgevoerd door 9 verschillende personen. Deze bevragers zijn geïnterviewd over controles die worden uitgevoerd, dossiervorming en opslag van gegevens.
   Bij de selectie van bevragingen bleek dat er ook bevragingen door FBI worden uitgevoerd bij het verhelpen van storingen. Hierover is FBI geïnterviewd.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode oktober 2022 – januari 2023. Tijdens het onderzoek is regelmatig afgestemd met contactpersonen bij DGO en de FIOD.

Het concept rapport is op 3 maart 2023 teruggelegd bij de plv. algemeen directeur FIOD voor een reactie. De plv. algemeen directeur FIOD heeft op 16 maart 2023 een reactie gegeven die is besproken in een overleg tussen FIOD en ADR op 23 maart 2023. In dat overleg is de afhandeling van de gemaakte opmerkingen afgestemd.

Het concept rapport is op 29 maart 2023 opgeleverd aan DGO voor een reactie. DGO heeft op 6 april 2023 gereageerd. DGO en ADR hebben op 12 april 2023 de verwerking van opmerkingen van DGO over het rapport afgestemd.

Afbakening

Bij het onderzoek is de volgende afbakening gehanteerd:

- Het toetsen van het gebruik van het VB door de FIOD is een momentopname van de situatie op 1 oktober 2022 waarbij we de opzet en het bestaan van een aantal beheersmaatregelen hebben onderzocht.
- Bij het toetsen van bevragingen die de FIOD uitvoert in het kader van opsporing, is een selectie gemaakt uit de periode 1-1-2021 – 1-10-2022.
- De Politie beheert componenten van de infrastructuur die wordt gebruikt om via Summ-IT of het webportaal VB bevragingen uit te voeren. Het onderzoek door de ADR heeft zich beperkt zich tot de FIOD en de afspraken met de Politie. De ADR heeft geen onderzoek gedaan bij de Politie naar het beheer van de toegang tot het VB.

Bij het onderzoek is het *Toetsingskader bevragers VB (Opsporing en OM) - versie 1.0 - 10-10-2022* gehanteerd. Dat is gebaseerd op het gebruikersprotocol, de BIO en de *Werkinstructie Vorderen identificerende gegevens door FIOD Infodesk via het VB voor GO/BEH, Douane (incl. OLAF) en Belastingdienst.*

5.2 Gehanteerde Standaard

Deze opdracht is uitgevoerd in overeenstemming met de Internationale Standaarden voor de Beroepsuitoefening van Internal Auditing. Dit onderzoek verschaft geen zekerheid in de vorm van een oordeel of conclusie, omdat het een onderzoeksopdracht betreft en geen controle-, beoordelings- of andere assurance-opdracht.

De opdracht is uitgevoerd conform de algemene uitgangspunten voor de uitoefening van de interne auditfunctie bij de rijksdienst. Daarbij hoort ook een stelsel van kwaliteitsborging. Een onderdeel daarvan is dat er een onafhankelijke kwaliteitstoetsing heeft plaatsgevonden op deze onderzoeksopdracht.

5.3 Verspreiding rapport

De opdrachtgever, de plaatsvervangend directeur-generaal van DGO, is eigenaar van dit rapport. Dit rapport is primair bestemd voor de opdrachtgever met wie wij deze opdracht zijn overeengekomen. Hoewel het rapport de context van het onderzoek zo goed mogelijk probeert te beschrijven, is het mogelijk dat iemand die de context niet (volledig) kent, de uitkomsten anders interpreteert dan bedoeld.

De ADR is de interne auditdienst van het Rijk. Dit rapport is primair bestemd voor de opdrachtgever met wie wij deze opdracht zijn overeengekomen. Voor openbaarmaking door het opdrachtgevende ministerie van door de ADR aan dit ministerie uitgebrachte rapporten gelden de voorschriften uit de Wet open overheid. De minister van Financiën stuurt elk halfjaar een overzicht van door de ADR uitgebrachte rapporten naar de Tweede Kamer.

6 Ondertekening

Den Haag, 18 april 2023

w/g

Projectleider
Auditdienst Rijk

Bijlage 1: Reactie FIOD

FIOD
Belastingdienst

FIOD

Ministerie van Financiën
Audit Dienst Rijk

Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst
Directie

Croeselaan 14
3521 CA Utrecht

belastingdienst.nl

Contactpersoon

Datum
11 april 2023

Brief kenmerk
2023-011

Vastgesteld door

Auteur

Behandeld door

Betreft: Reactie management FIOD op 'Onderzoeksrapport Bevragingen Verwijzingsportaal bankgegevens door de FIOD' concept 2

Geachte heer, mevrouw,

Uw onderzoeksrapport *'Bevragingen Verwijzingsportaal Bankgegevens door de FIOD'* van 29-3-2023 is door de FIOD in goede orde ontvangen. We hebben met interesse kennis genomen van het rapport.

Op hoofdlijnen is de FIOD akkoord met de verslaglegging en kunnen we ons vinden in de conclusies.

Het verheugt de FIOD dat u heeft geconstateerd dat de getoetste bevragingen in lijn zijn met de afspraken in het gebruikersprotocol en dat de processen voor het verlenen van toegang tot het VB goed zijn ingericht.

De FIOD is het eens met de bevindingen en is reeds gestart om de door de ADR genoemde mogelijkheden voor verbetering op te pakken.

Paginanummer 1 van 1

Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
(070) 342 77 00